

AUTOREFERAT

Dr Piotr Kwiatkiewicz

ul. Południowa 17

62-052 Chomęcice

tel. 502 214 500

1. Imię i nazwisko

Piotr Kwiatkiewicz

2. Wykształcenie i rozwój naukowy do uzyskania stopnia doktora

Urodziłem się 22 marca 1968 roku w Poznaniu. W 1987 roku ukończyłem V Liceum Ogólnokształcące im. Marii Koszutkiej w Poznaniu. W tym samym roku rozpocząłem studia na Wydziale Historycznym na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W polu moich zainteresowań poznawczych pojawiły się problemy szeroko rozumianego Bliskiego Wschodu. W 1990 roku uczestniczyłem w ekspedycji archeologicznej UAM w Novae, kierowanej przez dr. Andrzeja Biernackiego. Uczęszczałem na seminarium magisterskie prowadzone przez prof. dr. hab. Włodzimierza Pająkowskiego, a następnie prof. dr. hab. Leszka Mrozewicza. Obroniłem pracę magisterską pt. *Mitraizm. Rozpowszechnienie kultu na terenie Tracji i Mezji Dolnej*.

Po zakończeniu studiów kilkakrotnie przebywałem w archeologicznej misji skalnej w Deir el-Bahari na zachodnim brzegu starożytnych Teb, prowadzonej przez prof. dr. hab. Andrzeja Niwińskiego. Pobyt i liczne wyjazdy na Bliski Wschód przybliżały mnie do spraw, jakimi żyła tamtejsza „ulica” i „salony polityczne”, a które koncentrowały się na kwestiach związanych z penetracją gospodarczą państw tego regionu.

W obszarze moich zainteresowań poznawczych znalazły się regulacje systemowe, władza oraz sytuacja polityczna i gospodarcza państw Afryki Północnej i Azji Zachodniej, postrzeganych w kontekście znajdujących się pod ich kontrolą surowców energetycznych. Tematykę tę ukazałem w rozprawie doktorskiej pt. *Mocarstwa wobec Iraku w latach 1945–1967*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Wiesława Olszewskiego. Celem badawczym było ustalenie wpływu, jaki wywierała w analizowanym okresie polityka mocarstw na sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Iraku, a także ukazanie konsekwencji stanowiska zajmowanego przez nie wobec tego państwa dla stanu istniejących stosunków na obszarze Bliskiego i Środkowego Wschodu oraz globalnych relacji międzynarodowych. Recenzentami rozprawy, którą obroniłem w 2005 roku, byli prof. dr. hab. Jerzy Zdanowski z Zakładu Krajów

Pozaeuropejskich Polskiej Akademii Nauk oraz prof. dr hab. Hassan A. Jamsheer z Uniwersytetu Łódzkiego.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Po obronie doktoratu w 2005 roku rozpocząłem pracę jako nauczyciel akademicki. W latach 2005–2006 pracowałem na stanowisku starszego wykładowcy w Wyższej Szkole Bankowości i Zarządzania w Poznaniu. Od 2006 roku do chwili obecnej jestem zatrudniony w Wyższej Szkole Bezpieczeństwa w Poznaniu. Na tej uczelni pełniłem wiele funkcji administracyjnych. W latach 2006–2012 byłem m.in.: p.o. Dyrektora Działu Nauki i Rozwoju, Prodziekanem ds. Studenckich, p.o. Dziekana Wydziału Bezpieczeństwa Społecznego, Prorektorem ds. Strategii. Obecnie jestem Kierownikiem Katedry Nauk Społecznych na Wydziale Studiów Społecznych. Jednocześnie, od 2009 do 2010 roku, pracowałem w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu, a w latach 2011–2012 byłem też wykładowcą w Wyższej Szkole Języków Obcych w Poznaniu.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

Zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) jako osiągnięcie stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazuję monografię pt. *Przemiany polityczne w Azerbejdżanie. Od republiki radzieckiej do współczesnego państwa*, która ukazała się w 2013 roku nakładem Wydawnictwa Adam Marszałek.

Przesłanki podjęcia badań nad procesem przemian politycznych w Azerbejdżanie

Zgodnie z tytułem rozprawa poświęcona została procesom przemian politycznych, zachodzących we współczesnym Azerbejdżanie. Problematyka ta nie znalazła dotąd pełnego odbicia w polskiej ani światowej literaturze przedmiotu. Azerbejdżan nie został usytuowany w polu uwagi podejmowanych dotychczas badań dotyczących procesów politycznych, jakie zachodziły w republikach radzieckich oraz niepodległych państwach powstałych po rozpadzie ZSRR. Niektóre kwestie ukazano w odniesieniu do całego regionu Kaukazu bądź też większych zbiorowości, które dobierano i zestawiano ze sobą na bazie kryteriów, tworząc korelacje, np. historyczne (państwa powstałe w wyniku rozpadu ZSRR) albo historyczno-

geograficzne (postradzieckie republiki azjatyckie). W opracowaniach dziejów Azerbejdżanu spośród wydarzeń politycznych ostatnich lat uwzględnione zostały jedynie wybrane zagadnienia, które przedstawiono w sposób ogólnikowy. Zwykle stanowiły integralny element obszernych syntez. Stan badań nad procesami zachodzącymi w poszczególnych sferach życia społecznego w Azerbejdżanie, takich jak polityka czy gospodarka, nie znalazł w nich swego wyraźnego odzwierciedlenia. Ustalenia pozbawione dostatecznego odniesienia do materiału faktograficznego często pozostawały w sprzeczności z panującą w tym państwie sytuacją. Były teoretycznymi modelami, właściwymi dla zbiorowości, do których Azerbejdżan, nierzadko z powodu niepełnej informacji, został *per analogiam* zaliczony.

Podjęcie poszukiwań, których rezultat pozwalałby poszerzyć stan wiedzy o dokonujących się w ostatnim ćwierćwieczu przemianach politycznych, pozostawało zatem istotne jednocześnie na kilku polach badawczych. Prowadzenie dociekań służyło poznaniu tychże procesów w Azerbejdżanie. Ich znajomość znajduje swe zastosowania w dwóch kolejnych obszarach poszukiwań naukowych: analizach sytuacji politycznej w skali regionalnej i makroregionalnej oraz szeroko pojętej problematyce studiów nad zachodzącymi we współczesnym świecie zjawiskami i procesami politycznymi.

W aspekcie metodologicznym poszukiwania badawcze służące wyjaśnianiu wskazanej w tytule problematyki prowadzono zgodnie z koncepcją instytucjonalizmu historycznego. Skoncentrowano się na procesie przemian politycznych zachodzących w Azerbejdżanie i określeniu uwarunkowań kształtujących tamtejszy system polityczny i jego stabilność. Podniesiono przy tym znaczenie tak miejsca, jak i czasu analizowanych zdarzeń i badanych procesów, co pozwoliło precyzyjnie odnieść się do wpływu, jaki wywierały na ustrój i formę sprawowania rządów, i usytuować je we właściwym kontekście historycznym i społecznym. Dołożono starań, by w przeprowadzonej analizie uwzględnić rolę decydentów i przywódców oraz czynnika podmiotowego.

Rozprawa przedstawiona jako podstawa ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego uzupełnia wspomniane braki w stanie badań nad azerbejdżanistyczną problematyką.

Rezultaty

Pierwszoplanowym celem rozprawy było dokonanie analizy wydarzeń politycznych, mających miejsce w ZSRR i dotyczących w sposób pośredni bądź bezpośredni Azerbejdżańskiej SRR (w latach 1990–1991 Azerbejdżańskiej Republiki) oraz Republiki Azerbejdżanu. Zgodnie z przyjętymi w rozprawie założeniami pozwoliło to na ustalenie

wpływu, jaki miały poszczególne z tych zdarzeń na położenie zamieszkującej ten obszar ludności oraz życie publiczne. Oddziaływanie to, w niemal każdym z rozpatrywanych przypadków, różniąc się siłą i natężeniem występowania, okazało się składową zmian, które zachodziły w następstwie nadmienionych okoliczności. Te ostatnie, połączone relacjami przyczynowo-skutkowymi, współtworzyły elementy zdefiniowanych w tytule procesów. Dynamika toczącego się w tej części świata życia politycznego była zależna od wielu czynników.

Zgodnie ze wskazaną w rozprawie hipotezą badawczą elementem, który zaważył na charakterze oraz kształcie zachodzących w Azerbejdżanie przemian, były utarte tradycją historyczną lokalne uwarunkowania cywilizacyjne, z właściwą im kulturą polityczną. Znalazło to swoje potwierdzenie nie tylko w postawach i stanowiskach, jakie zajmowali przedstawiciele władzy i opozycji, lecz także w społecznej recepcji tych zachowań.

Poczynione ustalenia, dotyczące obowiązujących w omawianej sferze życia publicznego wartości oraz ich hierarchii, świadczą o braku uznania dla idei demokratycznych. Zapadające zgodnie z jej zasadami rozstrzygnięcia były równie trwałe jak te, które wprowadzono z ich pominięciem. O popularności przedsięwzięcia politycznego decydował nie tyle jego utylitaryzm, ile prestiż osoby, z którą w powszechnym odczuciu ono się łączyło. Zaobserwowano istniejącą w Azerbejdżanie skłonność do obdarzania większym zaufaniem przywódców silnych i sprawujących władzę w stanowczy sposób. Właściwość ta przekłada się także na powszechną ocenę ich współpracowników. Takie relacje między przedstawicielami świata polityki a pozostałą częścią społeczeństwa zauważane były zarówno w czasach radzieckich, jak i w niepodległej Republice Azerbejdżanu. Zaznaczyły się szczególnie wyraźnie wtedy, kiedy dotyczyły samych Azerbejdżan, co też znalazło swe potwierdzenie w tym ostatnim przypadku.

Analizując kariery poszczególnych przywódców politycznych, udokumentowano istnienie w miejscowym społeczeństwie akceptacji dla autorytaryzmu, o ile dopuszczał się go Azerbejdżanin. Dojście do władzy pozaparlamentarnymi metodami czy też łamanie prawa bądź nadużywanie swych prerogatyw podczas jej sprawowania, w myśl poczynionych ustaleń, uchodziło niejednokrotnie za standard i nie przyczyniało się do spadku sympatii i popularności tych, którzy nie stronili od stosowania tego typu praktyk. Taką recepcję można uznać za konsekwencję wpływu, jaki na panującą w Azerbejdżanie świadomość polityczną wywierały lata jego przynależności do ZSRR oraz oddziaływanie pozostałości struktur klanowych.

Istotne znaczenie dla zachodzących przemian politycznych miały także wydarzenia związane z konfliktem azerbejdżańsko-ormiańskim, który wybuchł w rezultacie eskalacji sporu o Górski Karabach. W okresie istnienia ZSRR konflikt ten nosił znamiona wojny domowej, co udokumentowane zostało w dysertacji. Zwrócono uwagę na występowanie relacji przyczynowo-skutkowej między wdrażanym Gorbaczowowskim programem reform a wybuchem konfliktu zbrojnego. Negatywne w tym kontekście znaczenie przypisano oddziaływaniu promowanej przez Michaiła Gorbaczowa *glasnosti*. Nieoczekiwanie dla jej pomysłodawców i realizatorów w KC KPZR oraz wbrew ich intencjom *pieiestrojka* stała się dobrym podłożem dla rozwoju zwalczanych przez ostatnie dziesięciolecie żywiołów nacjonalistycznych. Ich coraz aktywniejszy udział w życiu publicznym w ArSRR oraz AzSRR okazał się okolicznością wybitnie niekorzystnie oddziałującą na możliwość dalszej pokojowej koegzystencji Azerbejdżan i Ormian. Dały bowiem o sobie znać zadawnione urazy i waśnie między tymi dwoma narodami.

Badania potwierdziły wpływ konfliktu o Górski Karabach na przebieg reform przeprowadzanych w ZSRR. Ustalono, iż władze centralne powierzały w związku z toczącym się konfliktem lokalnej administracji w AzSRR wiele zadań, których ta nie mogła zrealizować ze względu na ograniczone kompetencje i środki, jakimi dysponowała. Prowadzone wówczas działania wojenne wymuszały na kierownictwie AzSRR większą samodzielność i niezależność od Moskwy, co udokumentowano, analizując relacje na linii KC KPZR – KC KPaz.

Niemale znaczenie dla kierunku, w którym zachodziły procesy przemian politycznych w Azerbejdżanie, przypisano ówczesnej postawie społeczeństwa AzSRR względem stanowiska, jakie zajmowały partyjne organy władzy na szczeblu centralnym i republikańskim wobec walk między Azerbejdżanami a Ormianami. Postawy elit rządzących uznane zostały, szczególnie w kontekście wspomnianego konfliktu, za faktor, który przyczynił się do wzrostu popularności koncepcji ogłoszenia secesji i posiadania suwerenności wśród ludności tej republiki.

Podobnie jak w okresie obecności Azerbejdżanu w strukturach ZSRR, tak i po ogłoszeniu jego niepodległości konflikt azerbejdżańsko-ormiański nadal pozostawał czynnikiem, którego wpływ w znaczącym stopniu determinował toczące się w Azerbejdżanie życie polityczne. Oddziaływanie to, co należy zaakcentować, nie było jednostajne i posiadało zmienny charakter. W oparciu o dokonaną w rozprawie analizę wyróżnić można trzy jego etapy, odpowiadające w dużym uproszczeniu chronologicznemu podziałowi książki:

- etap I, przypadający na czasy obecności Azerbejdżanu jako republiki radzieckiej w strukturach ZSRR do połowy 1991 roku, w którym konflikt i jego eskalacja przyczyniły się do wzmocnienia ruchu niepodległościowego;
- etap II, przypadający na pierwsze lata niepodległości Republiki Azerbejdżanu i trwający do połowy 1993 roku, okres wewnętrznych walk o władzę, w którym konflikt i rezultaty prowadzonych działań wojennych legły u podstaw zmian władzy w państwie;
- etap III, przypadający na okres prezydentury Hajdara Alijewa, a następnie Ilhama Alijewa, od połowy 1993 roku, w którym groźba odnowienia konfliktu zaczęła być wykorzystywana przez władze państwowe jako uzasadnienie dla decyzji politycznych służących zachowaniu obecnego reżymu.

Na każdym z tych etapów stwierdzono występowanie silnego związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy konfliktem azerbejdżańsko-ormiańskim a dynamiką przemian politycznych w Azerbejdżanie.

W dwóch pierwszych przypadkach zaznaczyła się prawidłowość, zgodnie z którą wraz z niepomysłnym dla Azerbejdżanu przebiegiem walk frontowych rosła aktywność toczącego się życia politycznego, co prowadziło do ożywienia procesu dokonujących się przemian politycznych, i odwrotnie – wtedy gdy rezultaty starć zbrojnych były korzystne dla tego państwa, przemiany ulegały spowolnieniu i stabilizowała się sytuacja wewnętrzna kraju. Natomiast w trzecim wyróżnionym przedziale, przypadającym w większości na okres po zakończeniu działań wojennych, we wspomnianej zależności miejsce rezultatów zbrojnej konfrontacji przypadło wynikom zabiegów dyplomatycznych mających na celu poprawę stosunków azerbejdżańsko-ormiańskich i doprowadzenie do finalizacji rozmów pokojowych.

Ustalenia badawcze zawierają odpowiedź na kolejne zasadnicze pytania, jakie nasunęły się w kwestii relacji zachodzących między konfliktem zbrojnym a sytuacją polityczną w Azerbejdżanie. Dotyczą one zakresu chronologicznego jego oddziaływania, to jest – czy ustało ono wraz z podpisaniem rozejmu, czy też dostrzegalne było także w kolejnych latach.

Zgodnie ze wskazanymi okolicznościami, konflikt azerbejdżańsko-ormiański uznany został za czynnik wywierający niezmiennie od czasów schyłku ZSRR silny wpływ na życie polityczne w Azerbejdżanie, zarówno w aspekcie wewnętrznym, jak i z perspektywy zajmowanej przez niepodległe już państwo pozycji międzynarodowej.

Jego znaczenie znalazło swe odbicie w okolicznościach towarzyszących przystąpieniu tego państwa do WNP oraz przyjęciu go do ONZ. Znalazło też swój wyraz w nawiązanych

przez Republikę Azerbejdżanu stosunkach dyplomatycznych oraz jej uczestnictwie w międzynarodowych instytucjach. Konflikt oddziaływał na wszystkie zawierane przez rząd w Baku trwałe sojusze oraz koniunkturalne porozumienia. Określał wektory polityki zagranicznej w wymiarze regionalnym i globalnym, co też miało swe odzwierciedlenie w podejmowanych przez Republikę Azerbejdżanu inicjatywach oraz działaniach dyplomatycznych od ogłoszenia niepodległości do obecnego momentu.

Odstępstwo od tej prawidłowości odnotowano w okresie rocznych rządów koalicji FLA–Musawat. Nastąpił wtedy zwrot w polityce zagranicznej, który polegał na zacieśnianiu stosunków z Republiką Turcji i próbie otwarcia się za jej pośrednictwem na Zachód przy jednoczesnym dystansowaniu od Federacji Rosyjskiej i Islamskiej Republiki Iranu. Wytyczenie nowego kursu dla podejmowanych na arenie międzynarodowej działań nie było w tym przypadku zdeterminowane przez konflikt, ale też nie sprzyjało poprawie wizerunku Republiki Azerbejdżanu na arenie międzynarodowej i powszechnemu uznaniu jego racji w prowadzonej wojnie. Postawa tego państwa wobec dwóch ostatnich wspomnianych sąsiadów, wychodząca poza przyjęte w dyplomacji standardy, okazała się niekorzystna dla jego interesów. Islamska Republika Iranu i Federacja Rosyjska zacieśniły współpracę z Republiką Armenii, neutralizując ekonomiczne skutki azerbejdżańsko-tureckiej blokady jej terytoriów tego państwa. Ustalono, że ochłodzenie stosunków politycznych z Federacją Rosyjską i niechęć do wszystkiego, co się z nią łączyło, w tym również do WNP, wiązały się także z konsekwencjami natury gospodarczej, na które Azerbejdżan nie był przygotowany. Kooperacja z Turcją nie była w stanie zrekompensować strat z tytułu zerwania dotychczasowych kontaktów handlowych.

Odnowienie stosunków politycznych i gospodarczych z Islamską Republiką Iranu i Federacją Rosyjską nastąpiło w drugiej połowie 1993 roku. Poprawa tych relacji oraz członkostwo w WNP wpłynęły pozytywnie na międzynarodowy wizerunek Azerbejdżanu. Trzy korzystne dla niego rezolucje RB ONZ wydane w okresie kilku miesięcy były tego potwierdzeniem. Zgodnie z poczynionymi w rozprawie ustaleniami przywrócenie poprawnych stosunków z Federacją Rosyjską i utrzymanie takiego ich charakteru nie nastąpiło kosztem rozluźnienia relacji z Republiką Turcji i państwami reprezentującymi tzw. świat zachodni. Za element wzmacniający kooperację z jego przedstawicielami uznano naftowy „kontrakt stulecia” oraz powiązaną z nim umowę dotyczącą budowę naftociągu BTC. W przypadku obydwóch porozumień jednym z czynników determinujących ich kształt, od doboru kontrahentów po warunki, na jakich zostały zawarte, był konflikt azerbejdżańsko-ormiański. Nadal pozostaje on wyznacznikiem rangi podpisywanych umów i kontraktów,

nadrzędnym nawet w stosunku do kwestii ekonomicznych, stanowiąc istotną wartość w azerbejdżańskiej racji stanu.

W aspekcie wewnętrznym w czasie niepodległego państwa okolicznością szczególnie sprzyjającą zachowaniu silnego wpływu azerbejdżańsko-ormiańskiego konfliktu na sytuację polityczną stało się utrzymanie wprowadzonych w okresie działań wojennych ustawowych regulacji dotyczących:

- szerokich prerogatyw władzy prezydenckiej,
- ograniczeń praw obywatelskich,
- cenzury prewencyjnej i poddania mediów pod ścisłą kontrolę państwa,
- zaostrzeń prawa karnego w zakresie przestępstw wymierzonych przeciw państwu i najwyższym jego władzom.

Sukcesja powstałego wtedy porządku prawnego i obowiązujący charakter wielu jego regulacji nadal wpływają na kształt ustroju i systemu politycznego. Pozostają też, w znaczącym stopniu, jednym z wyjaśnień ukształtowania się autorytarnej formy rządów w Azerbejdżanie.

Okolicznością, jaka przyczyniła się do zaistnienia takiego stanu rzeczy, nie było wyłącznie zagrożenie eskalacją konfliktu zbrojnego i towarzyszący temu brak stabilności wewnętrznej. Niemniej to właśnie wspomniane niebezpieczeństwo legło u jego podstaw. Istotne znaczenie miały też lokalne uwarunkowania cywilizacyjne, wśród których wspomnieć należy o miejscowej kulturze politycznej i silnej strukturze klanowej. Brak utrwalonych tradycją wzorców zachowań demokratycznych czy też szerszej świadomości w zakresie podstawowych praw i swobód, a także postaw właściwych dla społeczeństwa obywatelskiego pozostał istotnym ułatwieniem dla działań służących monopolizacji władzy.

Istnienie podatnego dla nich podłoża kulturowo-cywilizacyjnego stanowiło jedynie, co należy wyraźnie podkreślić, okoliczność sprzyjającą wyznaczeniu takiego właśnie kierunku zachodzących w Republice Azerbejdżanu przemian politycznych. Podobnie przedstawia się przypadek konfliktu zbrojnego, który sam w sobie nie stanowił czynnika nadającego wewnętrznym stosunkom w państwie wspomnianego kształtu. Przez niespełna dwa lata istnienia niepodległej Republiki Azerbejdżanu, gdy prezydenturę sprawowali kolejno Ajaz Mutalibow i Abulfaz Elczibej, pomimo intensywnych walk na froncie nie zostały podjęte kroki zmierzające do trwałego wzmocnienia prerogatyw władzy wykonawczej. Służące temu inicjatywy podjęto dopiero po objęciu najwyższego urzędu w państwie przez Hajdara Alijewa, co też pozwala podnieść kwestię odpowiedzialności, jaką ponosił on za odstępianie od procesu demokratyzacji i autorytaryzację systemu politycznego.

Do ich realizacji przystąpiono w okresie, gdy jeszcze prowadzone były działania zbrojne. Stworzyły one okoliczność, która pozwoliła uzasadnić ustanowienie takich regulacji. Zakończenie walk na froncie po podpisaniu Protokołu Biszkeckiego nie doprowadziło do dezaktualizacji tych przepisów prawnych, natomiast pozwoliło Hajdarowi Alijewowi usunąć z życia publicznego krąg dotychczasowych współpracowników, którym zasługi wojenne utorowały drogę kariery politycznej.

Ustalono, że był to też moment zwrotny dla tempa zachodzących w Republice Azerbejdżanu przemian politycznych. Po umocnieniu się u władzy Hajdara Alijewa, ich dynamika wyraźnie słabnie. Panujący wówczas w państwie system ustrojowy daje się określić mianem ukształtowanego, a nieznaczne różnice w stosunku do stanu obecnego stanowią rezultat modyfikacji i korekt, które nie naruszyły w sposób zasadniczy jego struktury. Trwałość taką osiągnięto za sprawą konsekwentnie prowadzonej polityki wewnętrznej, której podstawowe cele i służące ich realizacji metody pozostały niemal niezmiennie w okresie sprawowania najwyższego urzędu w państwie przez Hajdara Alijewa, a następnie Ilhama Alijewa. Zachodzące podobieństwa i analogie dostrzegalne są nawet w zestawieniu poszczególnych kadencji prezydenckich.

Uwagę zwracają zmiany w charakterze oddziaływania konfliktu azerbejdżańsko-ormiańskiego na wewnętrzną sytuację polityczną, które towarzyszyły procesowi umacniania władzy prezydenckiej. Wcześniej zagrożenia związane z wojną były czynnikiem o wpływie destruktywnym i destabilizującym, natomiast wraz z postępującą autokratyzacją stały się efektywnym narzędziem politycznym wykorzystywanym do konsolidacji państwa.

Jednym z uzupełniających celów badawczych o pomocniczym charakterze wobec analizy wydarzeń politycznych było określenie stosunków panujących w kręgach politycznych niepodległej Republiki Azerbejdżanu. W zakresie poczynionych ustaleń wykazano istnienie rozbieżności ideologicznych wśród przedstawicieli Frontu Ludowego Azerbejdżanu. Uznano to za konsekwencję genezy ugrupowania wywodzącego się z ruchu obywatelskiego o masowym charakterze. Wewnętrzna dyferencja i niespójność programowa reprezentowanych w nim nurtów ideowych z jednej strony, natomiast z drugiej – brak doświadczenia i należytego przygotowania do sprawowania rządów oraz ambicje polityczne poszczególnych jego liderów zostały ocenione jako główna przyczyna utraty popularności, jaką posiadał w społeczeństwie, przejmując władze i tworząc koalicję z partią Musawat. Potwierdzeniem ostatniego ustalenia była obecność osób, wywodzących się z ówczesnego obozu rządzącego wśród uczestników zamach stanu, który pozbawił FLA i Musawat wpływu na sytuację w państwie.

Brak doświadczenia politycznego organizatorów puczu wykorzystany został przez Hajdara Alijewa. Po objęciu władzy eliminował on stopniowo z życia publicznego pozostających nadal na urzędach przedstawicieli dotychczasowego establishmentu i systematycznie wprowadzał na stanowiska osoby powiązane z nim rodzinnie oraz wywodzące się ze wspierających go w Nachiczewaniu środowisk. Praktyki te uznane zostały za początek tworzenia systemu koncesyjnego wykorzystującego struktury quasi-klanowe, który odgórnie kontrolowany z poziomu aparatu prezydenckiego zdominował życie polityczne i gospodarcze w Republice Azerbejdżanu. Zgodnie z ustaleniami czynnikiem, utrwalającym ten stan rzeczy, było mianowanie przez Hajdara Alijewa swego syna Ilhama Alijewa sukcesorem posiadanego zaplecza politycznego. Obejmując po ojcu prezydenturę wraz z całą administracją oraz lojalnym i sprawnie funkcjonującym aparatem bezpieczeństwa, stał się on kontynuatorem jego polityki, której priorytetem pozostawało zachowanie status quo. Znalazło to swe potwierdzenie w 2009 roku, kiedy usunięto konstytucyjne ograniczenie, zgodnie z którym jedna i ta sama osoba nie mogła pełnić najwyższy urząd w państwie dłużej niż dwie kadencje.

Przyjmując wzorce, które we współczesnej nauce światowej zaczynają uchodzić za standard, starano się, by wyjść poza schematyczny i charakterystyczny dla rozpraw badawczych styl narracji. Dokonano tego, chociaż nie zawsze oraz nie przez wszystkich przedstawicieli środowiska naukowego praktyki te są akceptowane. Wprawdzie są coraz rzadziej krytykowane, niemniej decyzja dotycząca ich zastosowania była trudna. Podjęto ją, przyjmując założenie o nadrzędności utylitarnego wymiaru rezultatów poszukiwań naukowych. Odstępstwo od tradycyjnej formy przekazu nie umniejsza ich znaczenia, natomiast, biorąc pod uwagę obszerność nagromadzonego materiału, wyjście poza hermetyczny język ułatwia skuteczne zapoznanie się z nimi osobom potencjalnie zainteresowanym, lecz związanym z dziedziną wiedzy niekoniecznie bliską naukom politycznym.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

5.1. Badania

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora w 2005 r. skoncentrowałem się na zagadnieniach dotyczących relacji zachodzących między tym, co dzieje się na rynku ropy naftowej i gazu ziemnego, a sytuacją polityczną panującą w świecie oraz w poszczególnych państwach Azji Zachodniej posiadających i eksportujących te surowce. W zakresie tym mieszczą się dwa podstawowe obszary moich poszukiwań badawczych, których problematyka częstokroć implikuje się wzajemnie. Należą do nich:

- Identyfikowanie zjawisk i procesów gospodarczych, których przedmiotem jest ropa naftowa i gaz ziemny, włącznie z odnoszącą się do wymienionych nośników energii analizą: cen, wielkości produkcji i konsumpcji, stanu rezerw, wolumenu sprzedaży, głębokości rynku, koniunktury giełdowej w wybranych okresach, poszczególnych transakcji i inwestycji, kierunku przesyłu, i ich politycznym znaczeniem. Istotnym elementem tych poszukiwań stały się kwestie dotyczące bezpieczeństwa energetycznego.
- Stosunki międzynarodowe oraz sytuacja polityczna ujawniająca się w państwach Afryki Północnej oraz Azji Zachodniej, ze szczególnym uwzględnieniem procesów państwowotwórczych oraz przemian politycznych.

Ponadto szczególnym podmiotem zainteresowań naukowych w dwóch wymienionych obszarach badawczych stała się Republika Azerbejdżanu. Państwu temu poświęcona jest pokaźna część mojej działalności naukowej.

Rynki surowcowe, petropolityka, bezpieczeństwo energetyczne

Na prezentowane wyniki poszukiwań naukowych w pierwszym ze wskazanych obszarów badawczych składają się publikacje dotyczące bezpieczeństwa energetycznego Polski w przeszłości i obecnie, w których nacisk postawiony został na zagadnienia związane z zaopatrzeniem naszego państwa w ropę naftową i gaz ziemny, takie jak:

- *Stan wojenny a bezpieczeństwo energetyczne*, „Przegląd Naukowo-Metodyczny” 2009, nr 1/2009, s. 133–137. (4 pkt.)¹
- *Import ropy i gazu do Polski, problem dywersyfikacji*, „Polityka Energetyczna”, tom 9, z. specjalny, Kraków 2009, Wyd. Instytutu GSMiE PAN, s. 265–275. (6 pkt.)
- *Rezerwy paliw płynnych jako element bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w polskim ustawodawstwie*, „Gospodarka Materiałowa i Logistyka” 2010, nr 1, s. 26–30. (8 pkt.)

Istotna część dociekań nad zagadnieniami związanymi z sektorem naftowo-gazowym i problematyką zachodzącego tu wzajemnego oddziaływania polityki i gospodarki, z położeniem akcentu na kwestie rynkowe, w tym kształtowanie cen surowców energetycznych, stanowią zebrane w jeden cykl tematyczny artykuły oraz rozdziały monografii:

¹ Liczba punktów za publikację w czasopiśmie naukowym określona przez Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 września 2012 r.

- *Ropa naftowa – światowa produkcja, konsumpcja, ceny*, „Gospodarka Materiałowa i Logistyka” 2007, nr 9, s. 27–31. (8 pkt.)
- *Droga ropy, tani dolar i rynek nieruchomości*, „Gospodarka Materiałowa i Logistyka” 2008, nr 1, s. 21–24. (8 pkt.)
- *Wzrost cen ropy naftowej a koniunktura gospodarcza*, „Gospodarka Materiałowa i Logistyka” 2011, nr 6, s. 25–30, (8 pkt) a także jako *Wzrost cen ropy naftowej a zagrożenia dla rozwoju gospodarczego. Casus 2008 roku – studium przypadku*, (w:) *Bezpieczeństwo Współczesnego Świata – informatyka, technika i gospodarka*, Poznań 2011, s. 77–89, oraz wersji zmienionej i poprawionej *Czy grozi nam kolejny kryzys*, „Bellona” 2011, nr 2, s. 46–53. (6 pkt.)
- *Wybrane czynniki odpowiedzialne za wzrost cen ropy naftowej i ich oddziaływanie w pierwszej dekadzie XXI wieku. Retrospektywne studium porównawcze*, (w:) *Bezpieczeństwo Energetyczne – Rynki Surowców i Energii*, P. Kwiatkiewicz (red.), Poznań 2012, s. 383–399.
- *Konflikty zbrojne na Bliskim Wschodzie po II wojnie światowej i ich wpływ na ceny ropy naftowej*, „Gospodarka Materiałowa i Logistyka” 2010, nr 10, s. 27–33 (8 pkt), artykuł w zmienionej wersji jako *Oddziaływanie konfliktów bliskowschodnich na światowe ceny ropy naftowej po 1945 roku*, „Bliski Wschód” 2011, nr 8, s. 217–230.
- *Wojny iracko-irańska i jej oddziaływanie na rynku naftowym w pierwszej połowie lat 80. XX wieku*, [przesłany do druku], (w:) *Surowce kopalne vs alternatywne źródła energii*, P. Kwiatkiewicz (red.), Poznań 2013.
- Geopolityczne aspekty handlu ropą naftową i gazem ziemnym ukazane zostały w bloku publikacji, podejmujących kwestie transferu obu surowców, na który składają się:
- *Turcja a transfer ropy i gazu do Europy z regionu kaspijskiego*, (w:) *Gospodarka Materiałowa i Logistyka* Nr 9/2009, s. 18–22 (8 pkt), a także *Turcja a kwestia importu kaspijskiej ropy i gazu do Europy. Wieloaspektowy zarys problemu*, „Polityka Energetyczna” tom 12, zeszyt 2/2 2009, Wyd. Instytutu GSMiE PAN Kraków 2009, s. 333–341. (6 pkt)
- *Suma wszystkich strachów – czyli o miejscach szczególnego zagrożenia dla naftowego frachtu morskiego*, (w:) *Bezpieczeństwo wymiar współczesny i perspektywy badań* M. Kwieciński (red.), Kraków 2010, s. 153–158.
- *Rosyjsko-gruziński konflikt zbrojny w sierpniu 2008 roku a kwestie bezpieczeństwa szlaków przesyłu ropy naftowej i gazu ziemnego z regionu kaspijskiego*,

Wieloaspektowość bezpieczeństwa publicznego, „Zeszyt Naukowy”, Kalisz 2010, nr 19, s. 51–61.

Dopełnieniem działalności naukowej związanej z problematyką naftową jest cykl artykułów popularnonaukowych i publicystycznych uprzednio opublikowanych w dodatkach prasowych o profilu gospodarczym oraz periodykach branżowych wydany w formie recenzowanej broszury książkowej:

- *Na peryferiach bezpieczeństwa energetycznego*, Poznań 2009, s. 88.

Podobne znaczenie ma także redakcja naukowa dwóch tomów monografii poświęconych problematyce bezpieczeństwa energetycznego:

- *Bezpieczeństwo energetyczne – rynki surowców i energii*, Poznań 2012, ss. 399.
- *Surowce kopalne vs alternatywne źródła energii*, Poznań 2013 [w druku].

Azja Zachodnia, Afryka Północna – sytuacja polityczna państw regionu i relacje międzynarodowe

Ważną pozycją, związaną z aktywnością naukową w drugim z wymienionych obszarów badawczych obejmującym problematykę związaną z sytuacją polityczną państw Afryki Północnej i Azji Zachodniej oraz relacji międzynarodowych w tej części świata pozostaje opublikowana, obszernie rozbudowana i poprawiona wersja rozprawy doktorskiej:

- *Mocarstwa wobec Iraku 1945–1967*, Toruń 2005, ss. 369.

W 2011 roku ukazało się drugie, zawierające drobne uzupełnienia i poprawki, wydanie tej pracy:

- *Mocarstwa wobec Iraku 1945–1967*, Toruń 2011, ss. 370.

Wybrane fragmenty tego studium związane z politycznym odbiorem w świecie arabskim budowy antyradzieckiego bloku wojskowego i wpływem, jakie to wywierało na sytuację panującą w irackiej monarchii, opublikowane zostały w odrębnej książce. Zgodnie z założeniem służyć miała wyłącznie do popularyzacji problematyki dotyczącej politycznego oddziaływania wielkich mocarstw w okresie zimnej wojny na Bliskim Wschodzie i do tego też sprowadza się jej znaczenie:

- *Pakt Bagdadzki i Irak. Narodziny, istnienie i rozpad sojuszu wojskowego w kontekście powojennych dziejów monarchii haszimidzkiej w Iraku*, Poznań 2009, ss. 124.

Ważną częścią dorobku poświęconego problematyce sytuacji politycznej w państwach Afryki Północnej oraz Azji Zachodniej są artykuły:

- *Kryzys koreański a konflikt w Iraku*, „Bliski Wschód” 2006, nr 3, s. 135–142. Przyjęty w 2006 roku do druku także w wersji anglojęzycznej pt. *The role of petroleum in*

South Korea's engagement in Iraq [brak informacji o druku].

- *Kryzys sueski jako bodziec przeobrażeń politycznych w świecie arabskim na przykładzie irackim*, „Przegląd Naukowo-Metodyczny” 2008, nr 2, s. 66–77. (4 pkt.)
- *Kwestia kurdyjska w polityce Iraku w latach 1945–1990 w aspekcie bezpieczeństwa wewnętrznego Iraku*, (w:) *Zagrożenia dla bezpieczeństwa międzynarodowego w XXI wieku. Azjatycka perspektywa*, J. Marszałek-Kawa (red.), Toruń 2011, s. 245–281.
- *Egypt – olive revolt. Disturbances in the Middle East from the First Quarter of 2011 versus Demographical and Economic Changes in Arabic States*, (w:) *The Arab Spring*, B. Przybylska-Maszner (red.), Poznań 2012, s. 233–241.
- *Wybrane aspekty polityki narodowościowej i religijnej w irackich ustawach zasadniczych a Konstytucja z 2005 roku*, (w:) *Zmiany polityczne w państwach arabskich: Wybrane zagadnienia ustrojowe*, A. Rothert, J. Szymanek, A. Zięba (red.), Warszawa 2012, s. 318–329

Azerbejdżan i obszar Kaukazu

W części działalności naukowej, łączącej oba wspomniane obszary badawcze, której podmiotem jest Azerbejdżan, istotne znaczenie ma wydana początkowo w języku rosyjskim monografia:

- *Азербайджан. Формирование независимого государства*, Toruń 2009, ss. 410.
- Ukazało się także zmienione i rozbudowane polskojęzyczne wydanie tej pozycji²:
- *Azerbejdżan: ukształtowanie niepodległego państwa*, Toruń 2009, s. 486.

Podjęte w niej elementy poszukiwań badawczych znalazły swą kontynuację w rozprawie wskazanej jako osiągnięcie stanowiące podstawę wystąpienia z wnioskiem o weryfikację dorobku umożliwiającego ubieganie się o stopień doktora habilitowanego.

Problematyka związana z surowcami energetycznymi Republiki Azerbejdżanu oraz relacjami międzynarodowymi tego państwa w tym kwestią bezpieczeństwa regionalnego ukazana została w następujących publikacjach:

- *Azerbejdżan: polityczne i ekonomiczne uwarunkowania eksportu ropy i gazu*, „Polityka Energetyczna”, t. 10, zeszyt specjalny nr 2, Kraków 2007, Wyd. Instytutu GSMiE PAN, s. 579–591 (6 pkt.)
- W wersji poprawionej: *Azerbejdżańska ropa i gaz – zasoby, produkcja, sieć przesyłowa w kontekście bezpieczeństwa energetycznego Polski*, „Gospodarka

² W 2009 roku stanowiło ono podstawę wszczęcia przewodu habilitacyjnego w Instytucie Historii UAM. Część członków Rady Instytutu Historii uznała mój dorobek za bliższy politologii niż historii.

Materiałowa i Logistyka” 2007, nr 10, s. 6–11. (8 pkt.)

- *Azerbejdżan–Iran, relacje dwustronne w okresie zbrojnej fazy konfliktu o Górski Karabach*, (w:) *Ewolucja azjatyckiej polityki bezpieczeństwa*, R. Gawłowski, J. Marszałek-Kawa (red.), Toruń 2012, s. 240–260.
- *Podziały polityczne a bezpieczeństwo w regionie Kaukazu – wybrane aspekty sojuszu azerbejdżańsko-tureckiego*, (w:) *Dylematy współczesnej Azji*, Toruń 2013.
- *Nakhchivan Autonomous Republic and Kerki, Barkhudarli, Yukhary – Askipara*, (w:) *State Exclaves in Europe*, J. Jańczak, P. Osiewicz (red.), Poznań 2013, s. 109–121.

Zagadnienia związane z sytuacją polityczną w Republice Azerbejdżanu zawarto w takich publikacjach, jak:

- *Reperkusje ormiańskiej okupacji terytoriów Republiki Azerbejdżanu. Zarys wybranych problemów w aspekcie wewnętrznym*, (w:) *Militarne i gospodarcze determinanty państwowości azjatyckiej*, J. Marszałek-Kawa (red.), Toruń 2010, s. 38–51.
- W wersji rozszerzonej: *Оккупация территории Республики Азербайджан – многоаспектная зарисовка проблемы*, „Przegląd Naukowo Metodyczny” 2011, nr 1, s. 21–30. (4 pkt.)
- *Elity polityczne w Azerbejdżanie – wybrane aspekty*, (w:) *Kaukaz: mechanizmy legitymizacji i funkcjonowania elit politycznych*, T. Bodio (red.), t. 7, Warszawa 2012, s. 123–146.

Poza wymienionymi obszarami badawczymi pozostaje autorstwo i współautorstwo artykułów które zostały uznane za mniej istotne w dotychczasowej działalności badawczej.

5.2. Recenzje

- R. D. Asmus, *Mała wojna, która wstrząsnęła światem. Gruzja, Rosja i przyszłość Zachodu*, „Czas Kultury” 2012, nr 1, s. 147–149.
- K. Hałas, *Bylem więźniem Gross-Rosen oraz Dyhrenfurth. Wspomnienia więźnia – lekarza*, „Przegląd Naukowo Metodyczny” 2012, nr 4, s. 218–219.
- Kajzer, *Za drutami śmierci*, (w:) *Mniejszości narodowe w Wielkopolsce i ich dziedzictwo*, Konin Poznań 2013, s. 207–209.
- K. Kałużna, R. Rosicki, *Wymiary bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej*, Poznań 2010 (recenzja wydawnicza).

5.3. Redakcja naukowa:

- „Przegląd Naukowo-Metodyczny”, Poznań 2010, nr 4.

- „Przegląd Naukowo-Metodyczny”, Poznań 2011, nr 1.
- „Przegląd Naukowo-Metodyczny”, Poznań 2011, nr 2.
- „Przegląd Naukowo-Metodyczny”, Poznań 2011, nr 3.
- *Mniejszości narodowe w Wielkopolsce i ich dziedzictwo*, Poznań 2013, t. 1, ss. 235.

5.4. Referaty wygłoszone na konferencjach naukowych:

- International Conference On Korean Studies 09th January – 10th January 2006.
Venue: Institute of Linguistics, Adam Mickiewicz University, referat: *The role of petroleum in South Korea's engagement in Iraq.*
- Azja w początkach XXI wieku: tożsamość – społeczeństwo – kultura: Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, Poznań 18–19 maj 2006 r., referat: *Kontekst naftowy interwencji w Iraku i Afganistanie .*
- Rynki Paliw i Energii, XX konferencja PAN, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią, Zakopane 8–11 października 2006 r., referat: *Import ropy i gazu do Polski, problem dywersyfikacji.*
- Paliwa dla energetyki, XXI Konferencja PAN, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią, Zakopane 7–10 października 2007 r., referat: *Azerbejdżan: polityczne i ekonomiczne uwarunkowania eksportu ropy i gazu.*
- Geopolityczne aspekty bezpieczeństwa energetycznego krajów Europy Środkowej i Wschodniej, Wrocław 6–7 grudnia 2007 r., Zakład Studiów nad Geopolityką ISM referat: *Azerbejdżański potencjał naftowy – stan obecny i perspektywy rozwoju.*
- Bezpieczeństwo. Świat – Europa – Polska. Od przeszłości ku przyszłości, Poznań 5 czerwca 2008 r., referat: *Konflikt zbrojny jako element kreowania polityki cenowej na rynkach naftowych na przełomie XX i XXI.*
- *Bezpieczeństwo wymiar współczesny oraz perspektywy badań*, Krakowska Szkoła Wyższa m. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 12–13 października 2008 r., referat: *Miejsca szczególnego zagrożenia dla naftowego frachtu morskiego.*
- Edukacyjne zagrożenia i wyzwania młodego pokolenia, VI Międzynarodowa Konferencja naukowa „Edukacja XXI” wieku Zakopane 22–24 X 2008 r., referat: *Ceny surowców energetycznych a kwestia bezpieczeństwa globalnego w aspekcie społeczno- ekonomicznym.*
- Kraj i Emigracja – Wspólna Droga 1918–2008, Piła 4–5 listopada 2008 r., referat: *Rola importu i eksportu ropy naftowej i gazu w relacjach polsko-rosyjskich.*

- Konflikty na Kaukazie Południowym: przeszłość – teraźniejszość – przyszłość , Poznań 14–15 maja 2009 r., referat: *Okupacja terytoriów Republiki Azerbejdżanu*.
- Oblicza Państwowości Azjatyckiej. Aspekty Cywilizacyjne, Kulturowe, Polityczno-Prawne i Ekonomiczne, Toruń 21–22 maja 2009 r., referat: *Reperkusje ormiańskiej okupacji terytoriów Republiki Azerbejdżanu. Zarys wybranych problemów w aspekcie wewnętrznym*.
- Azerbaijan – Hungary: dialogue of cultures, Budapeszt 17–19 listopada 2009 r., referat: *Оккупация территории Республики Азербайджан – многоаспектная зарисовка проблемы*.
- „Gas Summit – Rynek Gazu 2009/2010”, I Międzynarodowa Konferencja, Warszawa 18–19 stycznia 2010 r., referat: *Turcja a tranzyt gazu. Perspektywy i prognozy*.
- Współczesna Azja Polityka, Bezpieczeństwo, Gospodarka, Kultura – IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Toruń 13–14 maja 2010 r., referat: *Kwestia kurdyjska w polityce Iraku w latach 1945–1990 w aspekcie bezpieczeństwa wewnętrznego Iraku*.
- III Zjazd Geopolityków Polskich, Wrocław 21–22 października 2010 r., referat: *Ropa naftowa i gaz ziemny – jako czynniki przebudowy stosunków relacji międzynarodowych na obszarze euroazjatyckim*.
- Seminarium – Inkluzja społeczna drogą do poprawy jakości życia, Poznań 4 marzec 2011 r., referat: *Oliwkowa rewolucja – niepokoje społeczne na Bliskim Wschodzie na początku 2011 roku i ich przyczyny*.
- Bezpieczeństwo współczesnego świata – wyzwania i zagrożenia, I Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Poznań 10 maja 2011 r., referat: *Wzrost cen ropy naftowej a zagrożenia dla rozwoju gospodarczego. Casus 2008 roku – studium przypadku*.
- Czy XXI wiek należy do Azji? Rozważania o polityce, bezpieczeństwie, gospodarce, kulturze i edukacji, Toruń 19–20 maja 2011r., referat: *Azerbejdżan – Iran – relacje dwustronne w okresie wojny o Górski Karabach*.
- Bezpieczeństwo energetyczne. Rynki surowców i energii. I Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Poznań 7–8 czerwca 2011 r., referat: *Wybrane determinanty wzrostu cen ropy naftowej w pierwszej dekadzie XXI wieku*.
- Dylematy Współczesnej Azji, Toruń 17–18 maj 2012 r., referat: *Relacje azerbejdżańsko-tureckie w kontekście bezpieczeństwa regionu kaukaskiego*.
- Mniejszości narodowe w Wielkopolsce i ich dziedzictwo, Konin 31 maja – 1 czerwca 2012 r., referat: *Arthur Ruppin – u źródeł syjonizmu*.

- Bezpieczeństwo energetyczne. Surowce kopalne vs alternatywne źródła energii, II Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Poznań 6–7 czerwiec 2012 r., referat: *Polityczno-gospodarcze znaczenie tzw. wojny tankowców.*

5.5. Organizacja konferencji naukowych

- Świat–Europa–Polska. Bezpieczeństwo Kulturowe, III Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Zakopane 20–22 październik 2010 r. (Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego i Zastępca Przewodniczącego Komitetu Naukowego).
- Bezpieczeństwo energetyczne. Rynki surowców i energii. I Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Poznań 7–8 czerwca 2011 r. (Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego i Przewodniczący Komitetu Naukowego).
- Mniejszości narodowe w Wielkopolsce i ich dziedzictwo. Konin 31 maja – 1 czerwca 2012 r. (Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego i Przewodniczący Komitetu Naukowego).
- Bezpieczeństwo energetyczne. Surowce kopalne vs alternatywne źródła energii, II Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Poznań 6–7 czerwca 2012 r. (Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego i Przewodniczący Komitetu Naukowego).
- Edukacja XXI wieku, IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Zakopane 25–27 października 2006 r. (Członek Komitetu Organizacyjnego i Komitetu Naukowego).
- Edukacja XXI wieku, V Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Zakopane 24–26 października 2007 r. (Członek Komitetu Organizacyjnego i Komitetu Naukowego).
- Edukacja XXI wieku, VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Zakopane 22–24 października 2008 r. (Członek Komitetu Organizacyjnego i Komitetu Naukowego).
- Edukacja XXI wieku, VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa, 21–23 października 2009 r. (Członek Komitetu Organizacyjnego i Komitetu Naukowego).
- Świat – Europa – Polska. Od przeszłości ku przyszłości I Ogólnopolska Konferencja Naukowa: Bezpieczeństwo, 5 czerwiec 2008 r. (Członek Komitetu Organizacyjnego i Komitetu Naukowego).
- Świat – Europa – Polska. Terroryzm a bezpieczeństwo jednostki II Ogólnopolska Konferencja Naukowa: Bezpieczeństwo, 21–23 października 2009 r. (Członek Komitetu Organizacyjnego i Komitetu Naukowego).

5.6. Kierownictwo w projektach badawczych:

- Pozycja i znaczenie problematyki bezpieczeństwa międzynarodowego w treściach programowych studiów I i II stopnia na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe. Studium przypadku na przykładzie Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa w Poznaniu (kierownik projektu – realizacja w ramach działalności statutowej Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa w Poznaniu) [zatwierdzony do realizacji 30 września 2012 r., termin zakończenia 30 wrzesień 2013 r.].

5.6.1 Projekty realizowane we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich

- Percepcja w środowiskach szkolnych oraz akademickich ekstremistycznych idei i haseł wykorzystywanych przez ugrupowania terrorystyczne – projekt realizowany od 2010 roku w kooperacji z dr. S. Ossowskim – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, dr. G. Tokarzem – Uniwersytet Wrocławski Instytut Studiów Międzynarodowych, dr. A. Siadkowskim – Wydział Zamiejscowy w Gliwicach Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa z siedzibą w Poznaniu.

5.7. Współpraca krajowa

5.7.1 Programy krajowe

- 2011 - uczestnictwo w działaniach związanych z projektem „*Kamienne Piekło KL Gross-Rosen II*” realizowanym przez Muzeum Gross Rosen w Rogoźnicy,
- 2011 - Uczestnictwo w projekcie „*The Arab Spring*” realizowanym na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
- 2012 - uczestnictwo w programie naukowo-dydaktycznym „*Zagłady w dyskursie publicznym*” realizowanym przez Muzeum Stutthof, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej,
- 2012–2013 - uczestnictwo w zespole eksperckim programu badawczego „*Efektywność przedsiębiorstw na rynku gazu ziemnego*” realizowanego przez Katedrę Logistyki Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego
- 2012 - staż w Akademii Administracji związany z projektem badawczym „*Międzynarodowy model zarządzania miastem jako element przewagi konkurencyjnej*”. Kooperacja z Akademią Administracji w zakresie doradztwa i

opiniowania działań związanych z analizą i oceną gospodarowania energią w instytucjach administracji publicznej

5.7.2 Członkostwo w stowarzyszeniach

Stowarzyszenie Europejskie Centrum Analiz Geopolitycznych

Stowarzyszenie Miłośników Egiptu „Herhor” – członek założyciel

5.7.3 Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Komitet redakcyjny „Energia Gigawat”.

Rada Programowa Wydawnictwa Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa w Poznaniu.

Rada Programowa – Półrocznik „Racja Stanu”.

5.7.4 Wykonanie ekspertyz oraz innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców

2012 - przygotowanie na zlecenie Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy dwóch ekspertyz dotyczących wspomnień więźniów KL Gross-Rosen.

5.8. Współpraca międzynarodowa

- 2007 - badania w Republice Azerbejdżanu, (Wydział Historyczny Bakińskiego Uniwersytetu Państwowego (*Bakı Dövlət Universiteti*), Państwowy Urząd Statystyczny (*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi*), Państwowa Spółka Naftowa SOCAR (ang. *State Oil Company of Azerbaijan Republic*), Caspian Energy Center , BP Azerbaijan.
- 2009 - uczestnictwo w międzynarodowym projekcie – „Azerbaijan- Hungary: Dialogue of cultures” organizowanym przez Akademię Nauk Republiki Azerbejdżanu oraz Instytut Etnologii Węgierskiej Akademii Nauk (National Academy of Sciences of the Republic of Azerbaijan oraz Institute of Ethnology of Hungarian Academy of Sciences).
- 2010–2012 - prace koordynacyjne dotyczące współpracy między Wyższą Szkołą Bezpieczeństwa w Poznaniu a: Vysoká škola Bezpečnostného Manažérstva v Košiciach (University of Security Management in Kosice), Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (Tomas Bata University in Zlín).

- 2006–2011 - badania własne na terenie Federacji Rosyjskiej (z wykorzystaniem pomocy przedstawicieli miejscowych środowisk naukowych).
- 2011 - badania własne w Republice Egiptu i współpraca z lokalnymi instytucjami oświatowymi.
- 2012 - uczestnictwo w międzynarodowym projekcie – „*State Exclaves in Europe*” – realizowanym przez European University Viadrina.
- 2012 - uczestnictwo w międzynarodowym programie badawczym – „*Modele transformacji, elity i przywództwo polityczne Kaukazu*” – realizowanym w Zakładzie Badań Wschodnich Instytutu Nauk Politycznych przy współpracy Międzyinstytutową Pracownią Badań nad Rosją i Państwami Poradzieckimi Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego

5.9. Popularyzacja nauki

5.9.1 Radio i telewizja

Ok. 30 wystąpień w programach informacyjnych oraz publicystycznych dotyczących wydarzeń politycznych na Bliskim Wschodzie (TVP 1, TVP 2, TVP 3, TVN, Polsat, Radio Merkury – Poznań, WTK).

5.9.2 Periodyki

Przegląd Społeczny „Dziś”:

- *Zapomniana iracka rewolucja*, 2006, nr 7 (190),
- *Stworzenie Kuwejtu*, 2006, nr 10 (193) [fragment przygotowywanej książki popularnonaukowej przybliżającej dzieje polityczne Bliskiego Wschodu w pierwszej połowie XX wieku],
- *Życie i śmierć Saddama*, 2007, nr 3 (198),
- *Nigeryjska petrorepublika*, 2007, nr 4 (199),
- *Inwestycje energetyczne w Egipcie*, 2007, nr 6 (201),
- *Kaukaski kocioł gazowy*, 2007, nr 6 (201),
- *Brytyjczycy a powstanie Izraela*, 2008, nr 7 (213),
- *Koniec „Przyjaźni”?*, 2008, nr 2 (209).

„Paliwa Płynne” (miesięcznik wydawany przez Polską Izbę Paliw Płynnych):

- Ropa naftowa – prognozy, 2006, nr 5,
- Rosyjski supertankowiec, 2006, nr 8.

„Gigawat Energia” (branżowe pismo rynku energetycznego) – około 60 artykułów o charakterze popularnonaukowym, dotyczących problematyki międzynarodowego handlu ropą naftową i gazem ziemnym (2005–2012)

5.9.3 Prasa

W latach 2005–2009 około 20 artykułów w gazetach „Зеркало”, „Przegląd” „Głos Wielkopolski” oraz w dodatkach gospodarczych „Rzeczpospolita”, „Gazeta Wyborcza”.

5.9.4 Internet

- *Витание в газовых облаках/ ЕНЕРГЕТИКА* w witrynie <http://www.uk2watch.com/energy/> (pobrano 15.07.2009).
- Money.pl (internetowy portal ekonomiczny) – ponad 20 artykułów dotyczących międzynarodowych relacji polityczno-gospodarczych i rynków surowcowych (2006–2007).

5.9.5 Publikacje książkowe

Współautorstwo książek z Maciejem Leszczyńskim (udział 50%):

- *Historia Polski, Pytania i odpowiedzi*, Poznań 1995–2010, ss. 64 (dla wydania z 2009 r.)
- *Leksykon szkolny. Historia Polski*, Poznań 2001–2008, ss. 136 (dla wydania z 2008 r.)

Biogramy:

- *Józef Bem*, (w:) *Sławni wodzowie i żołnierze*, Poznań 1999–2008.
- *Paweł Edmund Strzelecki, Maria Skłodowska-Curie*, (w:) *Sławni naukowcy i badacze*, Poznań 1999–2008.
- *Ignacy Jan Paderewski, Władysław Grabski, Władysław Bartoszewski*, (w:) *Sławni politycy i reformatorzy*, Poznań 1999–2008.
- *Józef Bem, Władysław Grabski, Ignacy Jan Paderewski, Maria Skłodowska-Curie, Paweł Edmund Strzelecki*, (w:) *100 najslawniejszych Polaków*, Poznań 1999–2008.

5.9.6 Wykłady popularyzujące naukę

XI Poznański Festiwal Nauki i Sztuki, 16 października 2008:

- *Bezpieczeństwo energetyczne Polski*

Dni nauki w Liceum Ogólnokształcącym w Rawiczu, 21 kwietnia 2010:

- *Współczesny Bliski Wschód i jego problemy polityczne*

Wszechnica Bezpieczeństwa (program uczelniany):

- *Współczesny Bliski Wschód i jego problemy polityczne*
- *Ceny paliw a polityka*
- *Bezpieczeństwo energetyczne*
- *Historia polityczna Iraku*
- *Stosunki polityczne i relacje narodowościowe w regionie Kaukazu*

5.10. Osiągnięcia dydaktyczne

5.10.1 Wykładane przedmioty

- Międzynarodowe stosunki polityczne,
- Międzynarodowe organizacje terrorystyczne,
- Superterroryzm i terroryzm millenarystyczny,
- Świat po roku 1945,
- Rynki surowców energetycznych w świecie,
- Bezpieczeństwo energetyczne,
- Konflikty zbrojne we współczesnym świecie,
- Współczesne systemy polityczne,
- Wiedza o państwie i prawie.

5.10.2 Przeprowadzone szkolenia

- 2011 - Uczestnictwo w programie szkoleniowym realizowanym przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Koninie. Kurs pt. Świat islamu,
- 2012 - Prowadzenie kursu dla nauczycieli przedmiotu „Wiedzy o społeczeństwie” finansowanego z programu Kapitał Ludzki w Wyższej Szkole Języków Obcych w Poznaniu.

5.10.3 Opieka nad kołami studenckimi

- 2010–2011 - Opieka nad samorządem studenckim w Wyższej Szkole Bezpieczeństwa z siedzibą w Poznaniu oraz oddziałach zamiejscowych w Gliwicach i Gdańsku.
- 2010–2011 - Opieka nad naukowymi kołami studenckimi w Wyższej Szkole Bezpieczeństwa.

5.10.4 Promowani studenci i oceny ewaluacyjne

2012 – Ogólna ocena ewaluacji 4.28

Pod moim kierunkiem zostało napisanych i obronionych 41 prac licencjackich (31 w Wyższej Szkole Bezpieczeństwa w Poznaniu oraz 10 Wyższej Szkole Języków Obcych w Poznaniu)

5.10.5 Inne

- 2009 - Opracowanie dla potrzeb platform e-learningowych Wyższej Szkoły Bankowej treści dydaktycznych dla przedmiotu: Ropa naftowa i gaz ziemny – rynki surowców energetycznych,
- 2013 - Praca dla potrzeb platform e-learningowych w Wyższej Szkole Bezpieczeństwa nad treści dydaktycznymi dla przedmiotu: Współczesne systemy polityczne.

5.11. Wyróżnienia i nagrody

- październik 2008 - Nagroda Rektora Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa za działalność dydaktyczną.
- styczeń 2010 - Nagroda – wyróżnienie za wkład za działalność edukacyjną w zakresie promocji wiedzy praktyczne na temat inwestycji i narzędzi giełdowych przyznana przez X-Trade Brokers Dom Maklerski S.A.
- październik 2011 - Nagroda Rektora Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa za działalność naukową.

Piotr Kmitkiewicz

